

Conf. univ. dr. Sergiu Bălătescu

Universitatea din Oradea

www.sergiubaltatescu.info

Calitatea vieții

**Curs 6. Calitatea percepută a vieții în
România ultimilor 25 de ani**

Oradea, februarie 2009

Domenii ale studiului transformărilor din societățile post-comuniste

---

- ▶ Schimbare socială
- ▶ Tranzitologie
  - ▶ Științe politice
  - ▶ Științe economice
  - ▶ Sociologie/Politici sociale

Configurația studiilor internaționale asupra tranziției

- ▶ **Metodologie**

- ▶ Analize cantitative
- ▶ Indicatori obiectivi

Configurația studiilor internaționale asupra tranziției

- ▶ Explicație: Tranziția a fost guvernată de economiști și realizatorii de politici
- ▶ Percepțiile individuale: importante numai dacă generează o lipsă de resurse pentru o tranziție de succes (Stiglitz 2002).
- ▶ Rezolvarea crizelor societale va ajuta la rezolvarea crizelor individuale
- ▶ Analiza se concentrează asupra inputurilor vieții bune, nu asupra evaluărilor oamenilor înșiși asupra acestora.

Indicatori subiectivi ai calității vieții

= descriu modul cum indivizii își evaluează domeniile relevante ale vieții, în termeni de bune/rele

Campbell și Converse (1972): monitorizarea satisfacției și fericirii conduce la înțelegerea schimbării sociale

Cum folosesc indicatorii subiectivi la evaluarea schimbării sociale?

---

1. Arată cum sunt împlinite nevoile oamenilor în procesul de tranziție
2. Măsoară “pagubele colaterale” pe care le aduce mediului social o economie în dezvoltare rapidă.
3. Cuprind o mare varietate de condiții socio-economice, unele din ele imposibil de atins prin măsuri obiective.

subiectivi la evaluarea schimbării sociale?

---

4. Dacă măsurile obiective și subiective diverg semnificativ pe o perioadă mai mare de timp, înseamnă că ceva a fost neglijat în procesul de tranziție
5. Sunt strâns corelate cu suportul popular pentru politicile de tranziție

Calitatea subiectivă a vieții în țările post-comuniste

- ▶ Nivele foarte mici, dar explicabile când luăm în considerare:
  - ▶ Deteriorarea condițiilor de viață și a calității societății după căderea comunismului
  - ▶ Deteriorarea anterioară momentului 0 al tranziției: falimentul comunismului
- ▶ Chiar și în țări în care a avut loc o creștere a PIB-ului, indicatorii calității percepute a vieții sunt în declin (ex: Germania de Est).

Calitatea subiectivă a vieții în țările post-comuniste

- ▶ Probleme: avem date la momentul t , $t+1$, $t+2$, etc, pentru momentele $t-1$, $t-2$, etc.
- ▶ Cauze obiective: doar câteva țări au produs date de calitatea vieții în timpul comunismului:
  - ▶ Ungaria: WWWSI(1970),2(1980)
  - ▶ Belarus: WWWS2(1980)
- ▶ Trenduri în formă de V: scădere între 1980 și 1990, creștere după 1990 sau după 1997

Calitatea subiectivă a vieții în țările post-comuniste

- ▶ România: caz fericit
- ▶ 1979: cercetare asupra calității vieții coordonată de prof. Cătălin Zamfir
- ▶ Carte: Indicatori și surse de variație a calității vieții (1984)
- ▶ Eșantion: 1804
- ▶ Univers de eșantionare: angajații din întreprinderi și instituții situate în mediul urban

Indicatori și surse de variație a calității vieții

- ▶ **Caracteristicile eșantionului:**
- ▶ **Bărbați 56%, femei 44%**
- ▶ **Domiciliu: Rural: 8,30%, Comună suburbană: 5,70%, Urban: 86%**
- ▶ **Ocupație: Muncitori: 23%, cadre medii: 19%, Lucrători în servicii: 8%, Intelectuali: 50%**

Diagnoza calității vieții

- ▶ Program inițiat de Institutul de Cercetare a Calității Vieții.
- ▶ A fost primul care și-a propus să măsoare calitatea vieții în România post-comunistă.
- ▶ Schiță de indicatori ai calității vieții (Ioan Mărginean)

Diagnoza calității vieții

- ▶ **Eșantion:**
  - ▶ 2000 de subiecți în 1990
  - ▶ 1500 de subiecți între 1991 și 1996
  - ▶ 1200 de subiecți între 1997 și 1999
- ▶ Programul a fost întrerupt în 1999, fiind reluat în 2003.

Calitatea percepută a vieții în România ultimilor 25 de ani

- ▶ Omogenizarea datelor pentru 1990, 1999 și 2003
  1. Identificarea întrebărilor similare
  2. Ponderarea eșantioanelor după: ocupație, categorie de vârstă, domiciliu, sex
  3. Omogenizarea scalelor: 7 puncte (1979), 5 puncte (1990-2003) – transformate liniar pe scala 0-10.

Calitatea percepută a vieții în România ultimilor 25 de ani

Rezultate:

- ▶ Comparația ierarhizării indicatorilor pentru fiecare an
- ▶ Trenduri generale
- ▶ Comparații după tipurile ocupaționale (muncitori, cadre medii, lucrători în servicii, intelectuali) pentru fiecare an
- ▶ Trenduri pe tipuri ocupaționale
- ▶ Reproducerea analizelor de regresie pentru mai mulți ani

Calitatea percepută a vieții în România ultimilor 25 de ani

Indicatori:

- ▶ 72 de indicatori comparabili pentru 1979 și cel puțin 1 an
- ▶ 30 de indicatori pentru toți anii
- ▶ 22 de indicatori subiectivi pentru toți anii

Cele mai bine evaluate domenii

1979:

- ▶ Relațiile cu vecinii
- ▶ Sănătatea
- ▶ Locuința
- ▶ Viata de familie
- ▶ **Modul de petrecere a timpului liber**
- ▶ Aprecierea profesiei
- ▶ Calitatea învățământului
- ▶ Aprecierea locului de munca

2003:

- ▶ Viata de familie
- ▶ Relațiile cu vecinii
- ▶ Locuința
- ▶ Aprecierea profesiei
- ▶ Sănătatea
- ▶ Aprecierea locului de muncă
- ▶ Calitatea învățământului
- ▶ **Informațiile primite prin mass-media**

Cele mai prost evaluate domenii

1979:

- ▶ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la nivelul localității
- ▶ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la nivelul țării
- ▶ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la locul de muncă
- ▶ Posibilitatea obținerii unui loc de muncă
- ▶ Activitatea primăriei
- ▶ Respectarea drepturilor

2003:

- ▶ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la niv. țării
- ▶ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la nivelul localității
- ▶ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la locul de muncă
- ▶ Posibilitatea obținerii unui loc de muncă
- ▶ Activitatea primăriei
- ▶ Respectarea drepturilor
- ▶ **Posibilitatea de afirmare in viata**

Ierarhizarea domeniilor

- ▶ Foarte similară pentru 1979 și 2003
- ▶ Sugerează că structura calității subiective a vieții nu s-a schimbat foarte mult

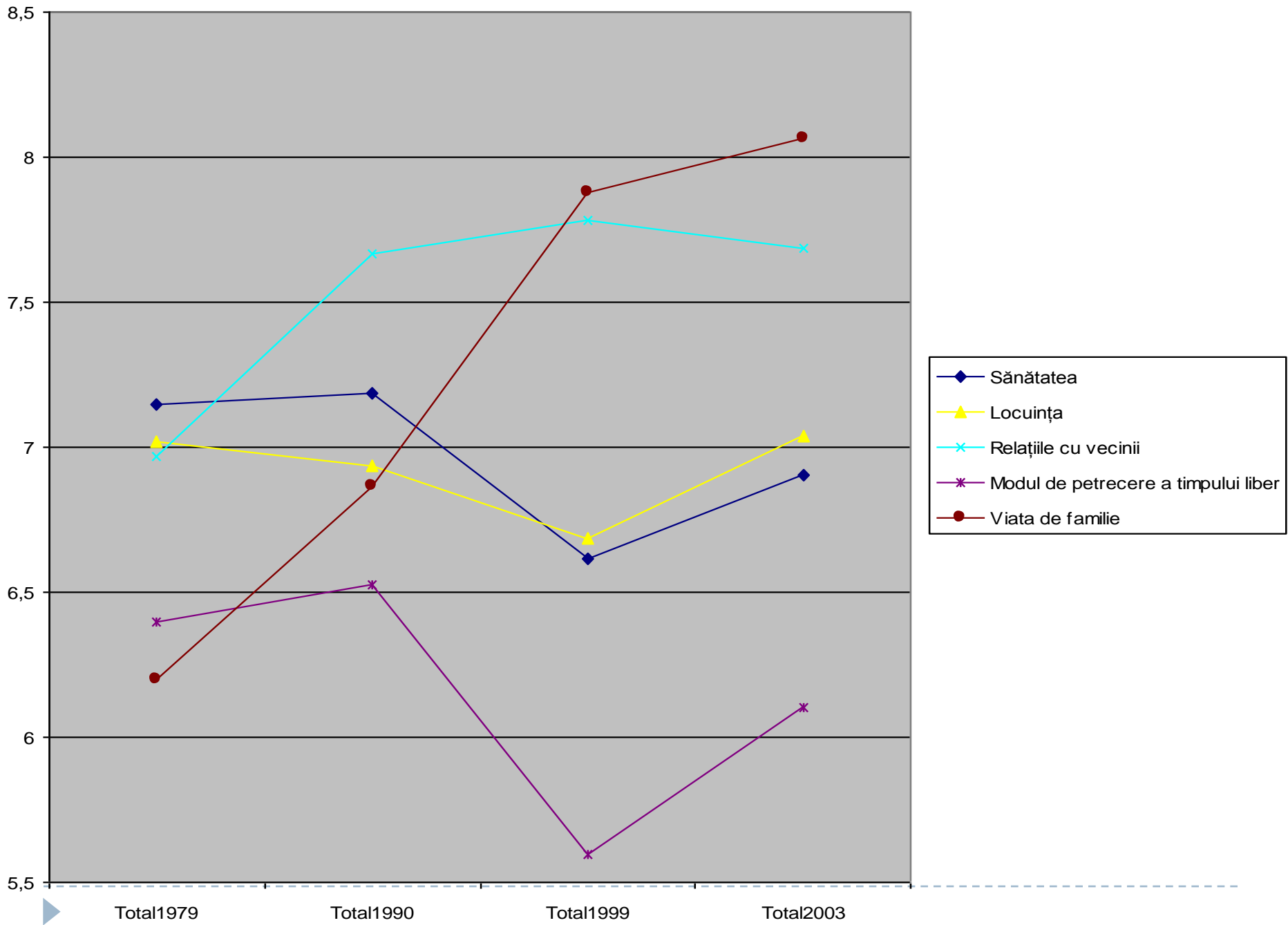

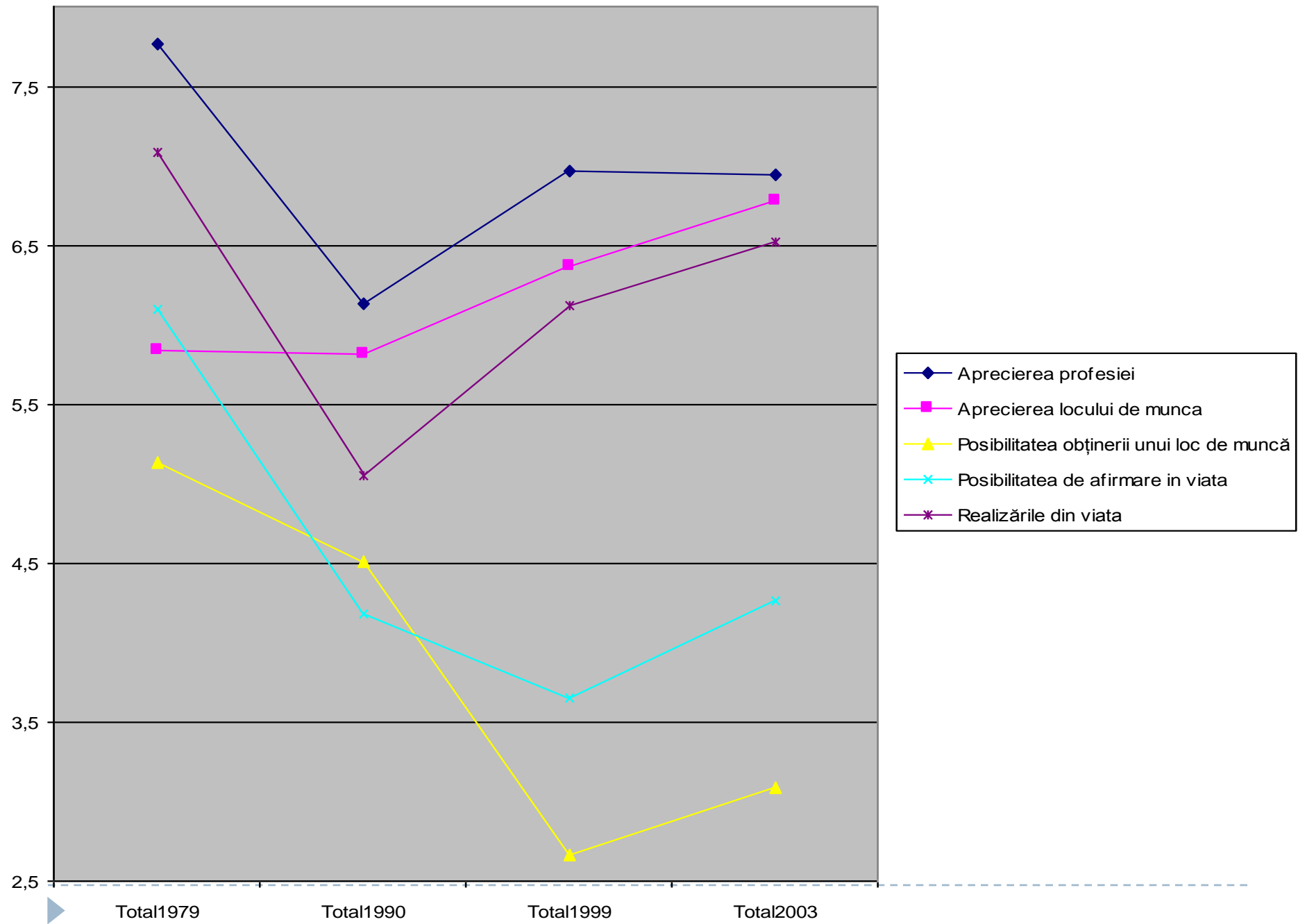
Trenduri

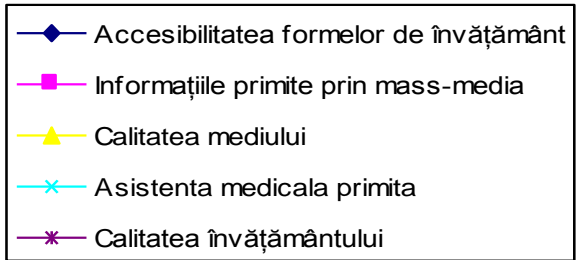
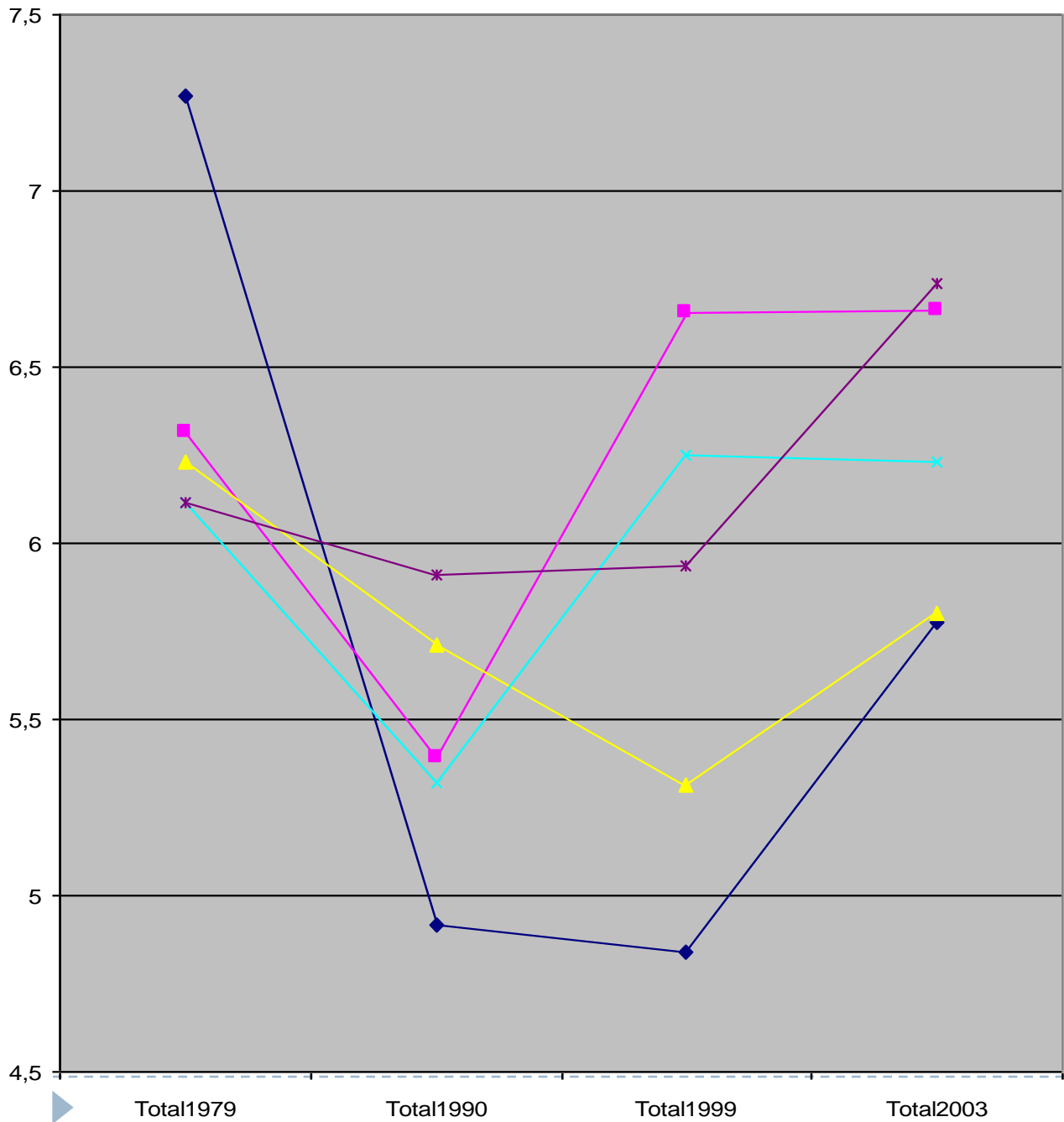

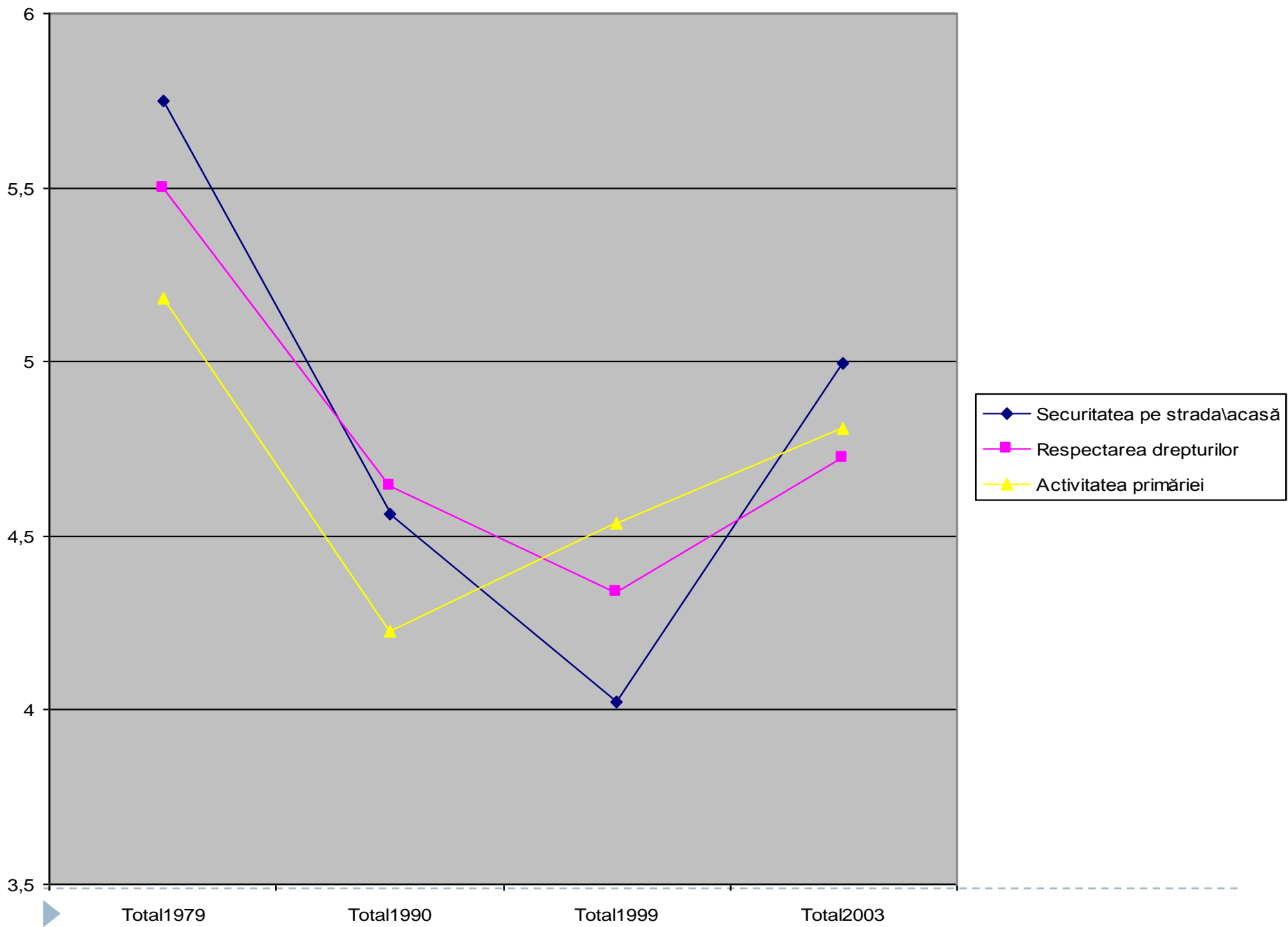
- ▶ 5 categorii:
  1. Viața personală
  2. Munca
  3. Servicii și oportunități
  4. Drepturi
  5. Participare

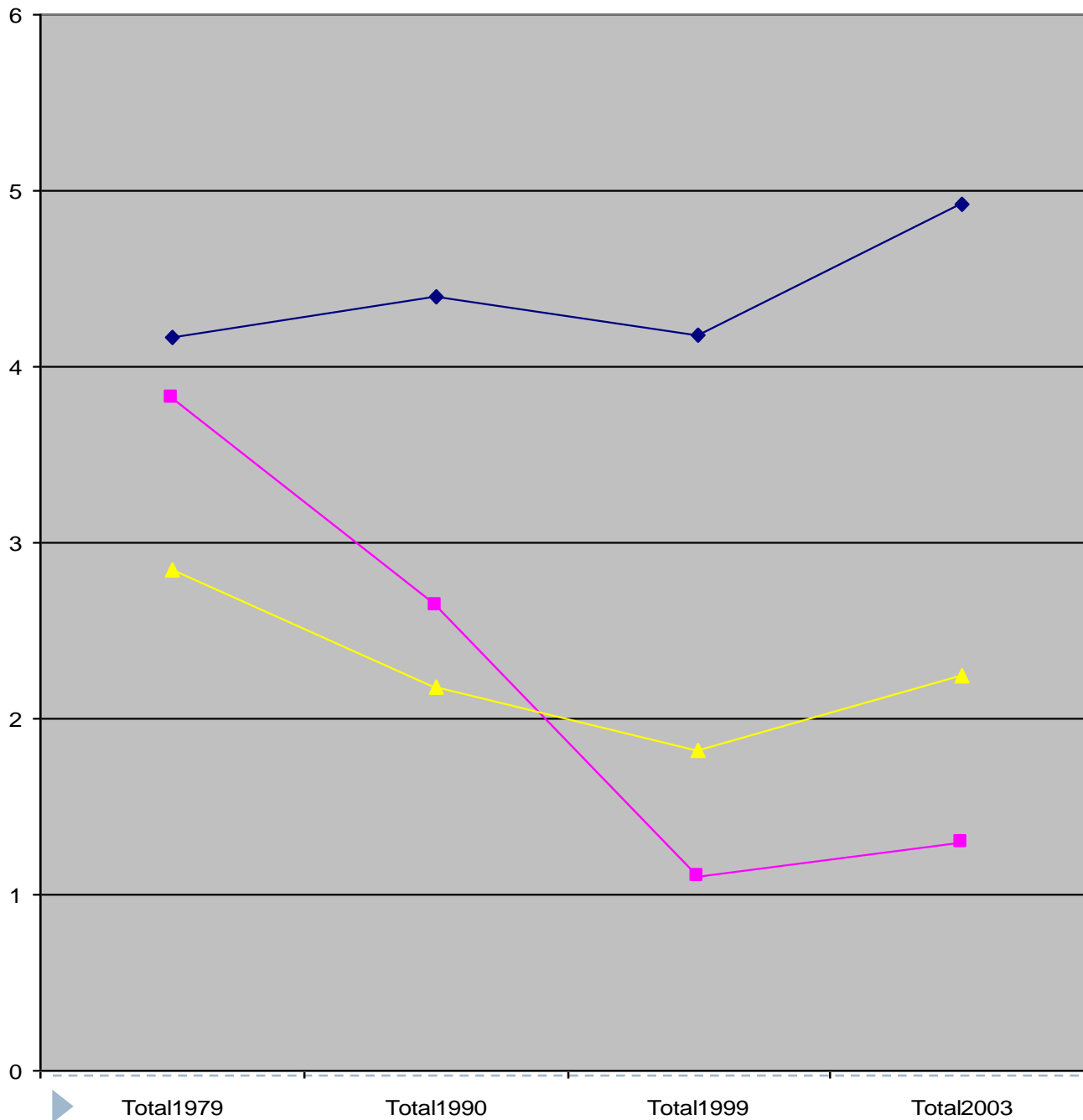

- ◆ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la locul de muncă
- Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la nivelul țării ara
- ▲ Posibilitatea de a contribui la luarea deciziilor la nivelul localității

▶ Total1979   Total1990   Total1999   Total2003

Discuție: forma trendurilor

Celelalte domenii:

- ▶ Declin între 1979 și 1990
- ▶ Scădere/stagnare între 90 și 99
- ▶ Creștere după 99

Domeniile personale:

- ▶ Creștere sau stagnare între 1979 și 1990
- ▶ scădere între 90 și 99
- ▶ Creștere după 99

Discuție: forma trendurilor

Celelalte domenii:

- ▶ Declinul e legat de deteriorarea condițiilor de viață între 1979 și 1990
- ▶ Deteriorarea a continuat după 90
- ▶ Efectele pozitive încep să se simtă după 1999
- ▶ De văzut dacă trendul se confirmă în 2006

Domeniile personale:

- ▶ Scad mai greu decât domeniile societale
- ▶ Explicații:
- ▶ evaluarea mai pozitivă a domeniilor personale
- ▶ efectul de tampon
- ▶ standarde relative

Limitări ale studiului

- ▶ Cât de valide sunt datele din 1979?
  - ▶ Varietatea eșantionului
  - ▶ Sinceritatea răspunsurilor
- ▶ Cât de bine au fost omogenizate datele?
  1. Similaritatea întrebărilor
  2. Corespondența eșantioanelor
  3. Corespondența scalelor

